

**UCHWAŁA NR XVII/99/2020
RADY GMINY LIPUSZ
z dnia 11 marca 2020 roku**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 506 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.) **Rada Gminy Lipusz uchwala, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipusz.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Bogumiła Mokwińska

UZASADNIENIE

do uchwały Nr XVII/99/2020 Rady Gminy Lipusz z dnia 11 marca 2020 r.
w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022

Obowiązek podjęcia projektowanej uchwały wynika z art. 176 pkt 1 oraz art. 179, ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.), które nakładają na gminy obowiązek uchwalenia i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022 jest wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, prowadzące do prawidłowego ich funkcjonowania i pozostania dzieci w rodzinach biologicznych.

Program zawiera cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym w rodzinach dysfunkcyjnych.
2. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
3. Wzmacnianie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, mające na celu przywrócenie rodzicom zdolności do prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich.
4. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

Realizacja tych celów pozwoli na przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężania ich problemów opiekuńczo – wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy
Bogumita Morawińska

Załącznik Nr 1 do Uchwały
nr XVII/99/2020
Rady Gminy Lipusz
z dnia 11 marca 2020 roku

**Gminny Program Wspierania Rodziny
w Gminie Lipusz
na lata 2020 – 2022**

SPIS TREŚCI:

I.	Wprowadzenie	3
II.	Podstawa prawna	3
III.	Analiza sytuacji rodzin w Gminie Lipusz	4
IV.	Organizacja wsparcia	15
V.	Adresaci Programu	19
VI.	Cele, działania i wskaźniki Programu	19
VII.	Przewidywane efekty	22
VIII.	Źródła finansowania Programu	23
IX.	Realizatorzy Programu	23
X.	Ewaluacja i monitorowanie Programu	24
XI.	Podsumowanie	24

I. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022 został opracowany na podstawie analizy sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz weryfikacji zapisów minionego programu.

Opracowany Program jest zgodny z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 506 ze zm.), według której gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Ideą Programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, roli którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022 jest w znacznym stopniu kontynuacją poprzedniego programu. Głównym jego celem jest wszechstronne wsparcie rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczej, aby nie dopuścić do rozdzielenia dziecka z rodziną biologiczną.

Niniejszy program zakłada, iż w obliczu złożoności problemów w rodzinach dysfunkcyjnych konieczna jest interdyscyplinarna, partnerska współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu ze wszystkimi przedstawicielami pracującymi na rzecz dobra dziecka i rodziny. Ponadto zawarte w programie propozycje pomocowe opierają się na zasadzie wzajemnej współpracy i aprobaty ze strony rodziny, głównie z wykorzystaniem zasobów jakie posiada dana rodzina.

Założeniem Programu jest wspieranie rodziny naturalnej od momentu powzięcia informacji o przeżywanych przez nią trudnościach. Pozostawienie rodzin bez wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Jednocześnie realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą również na rodzinie w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

II. Podstawa prawna

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022 określa zadania własne gminy wynikające z:

1. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
2. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
3. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
4. Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
5. Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii
6. Ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

III. Analiza sytuacji rodzin w Gminie Lipusz

Punktem wyjścia do określenia celów kolejnego programu na lata 2020 – 2022 dla Gminy Lipusz jest analiza danych o rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu.

Powody, dla których Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu w ostatnich trzech latach udzielał wsparcia rodzinom przedstawia poniższa tabela:

Powód ubiegania się o pomoc społeczną	2017 r. liczba rodzin	2018 r. liczba rodzin	2019 r. liczba rodzin
Ubóstwo	99	100	100
Bezdomność	1	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność	35	41	37
Bezrobocie	33	21	17
Niepelnosprawność	69	61	54
Długotrwała lub ciężka choroba	30	28	23
Przemoc w rodzinie	2	0	0
Alkoholizm	1	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	0
Zdarzenia losowe	5	2	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	71	0	0

Powyższe dane wskazują, że ubóstwo jest czynnikiem dominującym w kwestii udzielania pomocy. Kolejnym przeważającym powodem jest niepełnosprawność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietność.

Ponadto, jak wynika z danych zawartych w tabeli liczba klientów pomocy społecznej w ostatnich trzech latach sukcesywnie obniża się. Spadła liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia, niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby. Niezmiennie utrzymującym się na podobnym poziomie powodem udzielania wsparcia w ostatnich latach było ubóstwo. Można zauważyć nieznaczny wzrost osób korzystających z pomocy w ramach ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

Przyznanie wsparcia danej rodzinie może nastąpić na podstawie więcej niż jednej przyczyny. Przeprowadzając wywiad pracownik socjalny może uznać, że rodzina kwalifikuje się do pomocy z powodu np. ubóstwa oraz niepełnosprawności. Rzeczywistą liczbę osób i rodzin objętych pomocą społeczną w ostatnich trzech latach przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	2017 r. liczba rodzin / osób w rodzinie	2018 r. liczba rodzin / osób w rodzinie	2019 r. liczba rodzin / osób w rodzinie
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych ogółem (bez względu na ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania)	240 / 762	224 / 725	214 / 687

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu udzielał także wsparcia w postaci **pracy socjalnej**. Jest ona świadczona przez pracowników socjalnych osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Pracownicy socjalni pomagali m.in. w: wypełnianiu dokumentów, załatwianiu spraw urzędowych i sądowych, rejestracji do lekarzy specjalistów, motywowaniu do podejmowania i utrzymania zatrudnienia, organizacji pomocy rzeczowej, dostarczaniu żywności, podejmowaniu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy. Praca socjalna może być udzielana także w oparciu o kontrakt socjalny.

Wyszczególnienie	2017 r. liczba rodzin / liczba osób w rodzinach	2018 r. liczba rodzin / liczba osób w rodzinach	2019 r. liczba rodzin / liczba osób w rodzinach
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	34 / 87	46 / 111	39 / 93
Praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny^A	10 / 40	8 / 33	10 / 38
Praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny^B	1 / 4	0 / 0	0 / 0

A – dotyczy osób i rodzin, z którymi zawierany był kontrakt socjalny w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej.

B – dotyczy osób i rodzin będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy z którymi zawierany był kontrakt socjalny w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej i zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Należy zaznaczyć, iż rodziny z którymi pracownicy socjalni zawarli kontrakt socjalny są to głównie rodziny borykające się z trudnościami w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Jednocześnie są to rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny.

Typy rodzin z dziećmi, które zostały objęte pomocą społeczną przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	2017 r. liczba rodzin	2018 r. liczba rodzin	2019 r. liczba rodzin
Rodziny z dziećmi ogółem	130	130	122
o liczbie dzieci: 1	16	21	19
2	53	47	42
3	33	39	37
4	24	19	20
5	2	1	1
6	0	3	3
7 i więcej	2	0	0
Rodziny niepełne ogółem	30	32	27
o liczbie dzieci: 1	19	16	14
2	8	11	9
3	3	5	4
4 i więcej	0	0	0

Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli, najczęściej z pomocy korzystały rodziny mające od jednego do czworga dzieci. Podobna sytuacja występowała także w rodzinach niepełnych. Dożywianie dzieci w szkole przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba dożywianych dzieci ogółem	250	225	196
w tym dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej	64	72	66
w tym uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej	186	153	130

Dane zawarte w tabeli wskazują, że liczba dzieci korzystających z posiłku w szkole sukcesywnie zmniejsza się.

Osoby doświadczające przemocy objęte są w Gminie Lipusz wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół prowadzi obsługę Procedury „Niebieskie Karty” oraz interweniuje we wszelkich zgłoszeniach dotyczących problemu przemocy w rodzinach.

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Lipusz w ciągu ostatnich trzech lat przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	2017 r.		2018 r.		2019 r.	
	Rozpoczęte w danym roku	Kontynuacja z lat poprzednich oraz założone w roku	Rozpoczęte w danym roku	Kontynuacja z lat poprzednich oraz założone w roku	Rozpoczęte w danym roku	Kontynuacja z lat poprzednich oraz założone w roku
Liczba rodzin	4	6	9	15	6	13
Kobiety	5	7	8	12	5	10
Mężczyźni	5	7	8	13	5	10
Dzieci	1	2	17	18	13	21
Liczba osób doświadczająca bezpośrednio przemocy	4	6	11	14	5	13
Kobiety	1	3	4	5	4	7
Mężczyźni	0	0	3	3	0	0
Dzieci	0	0	3	3	1	4
Osoby starsze po 60 r.ż.	3	3	1	3	0	2
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	6	8	9	14	6	12
Kobiety	0	0	3	3	1	1
Mężczyźni	3	5	6	9	5	11
Dzieci	0	0	0	0	0	0
Osoby starsze po 60 r. ż.	3	3	0	2	0	0
Liczba sporządzonych NK	4	6	9	12	5	11
Przez Funkcjonariuszy Policji	3	5	7	10	1	6
Przez Pracowników oświaty	0	0	0	0	0	0
Przez Pracowników służby zdrowia	0	0	0	0	0	0
Przez Pracowników pomocy społecznej	1	1	2	2	4	5
Przez Pracowników GKRPA	0	0	0	0	0	0

Wyniki zawarte w powyższej tabeli uwiadcniają zwiększającą się liczbę zakładanych Niebieskich Kart. Można wysunąć wniosek o nasilającym się problemie przemocy w rodzinach.

Zgodnie z ustawą zakończenie procedury Niebieska Karta możliwe jest w dwóch przypadkach:

- kiedy spełnione są następujące warunki: ustanie przemocy, uzasadnione przypuszczenie zaprzestania dalszego stosowania przemocy oraz realizacja indywidualnego planu pomocy;
- kiedy Zespół stwierdza brak zasadności podejmowanych działań.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba zakończonych procedur NK ogółem	3	6	5
z powodu ustania przemocy	3	4	4
z uwagi na brak zasadności	0	2	1

O rodzajach przemocy z jaką mamy do czynienia wśród rodzin, gdzie uruchomiona została procedura Niebieskiej Karty informuje poniższa tabela:

Rodzaj przemocy:	2017 r. liczba osób w rodzinie	2018 r. liczba osób w rodzinie	2019 r. liczba osób w rodzinie
Fizyczna	11	24	19
Psychiczna / emocjonalna	16	28	19
Seksualna	0	0	0
Ekonomiczna	5	0	0
Zaniedbanie (wobec dzieci)	0	5	3

Rodziny dotknięte przemocą mogły liczyć na pomoc i wsparcie w postaci różnego rodzaju poradnictwa. W ostatnich trzech latach osobom dotkniętym przemocą oraz podejrzanym o stosowanie przemocy zostało udzielone wsparcie w postaci porad psychologicznych, prawnych, socjalnych, zawodowych oraz rodzinnych. Klienci zostali skierowani na specjalistyczne terapie czy warsztaty dla ofiar przemocy, sprawców przemocy, osób uzależnionych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu w przypadku rodzin, gdzie istniało podejrzenie zagrożenia dla bezpiecznego funkcjonowania i rozwoju dzieci, kierował do Sądu wnioski o wgląd w sytuację rodziny. Najczęściej były to rodziny, gdzie obecny był problem przemocy, uzależnień lub zaniedbania wobec dzieci. **W 2017 roku nie było takich wniosków, natomiast w roku 2018 – jeden. Zdecydowanie więcej, bo aż pięć wniosków do Sądu o wgląd w sytuację rodziny wystosowano w roku 2019.** Jest to dość niepokojąca sytuacja, sugerująca narastającą dysfunkcjonalność rodzin.

Sytuacja lokalna dotycząca dysfunkcjonalności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu. Rodziny z dysfunkcjami opiekuńczo – wychowawczymi stanowią część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu

własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: przemoc domowa, uzależnienia, przewlekłe i ciężkie choroby a także niepełnosprawność intelektualna, czy problemy w pełnieniu ról rodzicielskich i zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, brakiem umiejętności interpersonalnych, niezaradnością prowadzenia gospodarstwa domowego, nieumiejętnością gospodarowania budżetem domowym, problemami wychowawczymi. **Rodziny, u których stwierdza się problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obejmowane są pomocą asystenta rodziny.**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu zatrudnia jednego asystenta rodziny w systemie zadaniowego czasu pracy. Z danych Ośrodka wynika, że stale, na podobnym poziomie utrzymuje się liczba rodzin, które wykazują trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Należy jednak zaznaczyć, że problemy z jakimi borykają się rodziny z roku na rok są poważniejsze, bardziej złożone i wymagają interdyscyplinarnego podejścia. Charakterystykę pracy asystenta rodziny w Gminie Lipusz w ostatnich trzech latach przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	10	11	10
Liczba dzieci w rodzinach	25	25	24
Problem przemocy w rodzinie, założone NK – liczba rodzin	1	4	3
Problem uzależnienia w rodzinie – liczba rodzin	1	3	4
Problem długotrwałej choroby i niepełnosprawności intelektualnej	2	4	3
Brak wystarczających umiejętności w pełnieniu ról rodzicielskich	10	11	10
Brak wystarczających umiejętności interpersonalnych powodujący nieumiejętność rozwiązywania powstających w rodzinie konfliktów	8	10	7
Brak należytej aktywności zawodowej i społecznej	3	5	3
Trudne warunki mieszkaniowe	2	4	4
Nieporadność w sprawach organizacji życia codziennego, gospodarowania budżetem domowym	3	4	3
Przydzielony rodzinie decyzją Sądu kurator – liczba rodzin	1	3	4
Rodziny z którymi zakończono współpracę po zrealizowaniu planu pracy	4	1	1

Rodziny, które zrezygnowały ze współpracy mimo braku realizacji planu pracy.	0	0	1
Rodziny z którymi zakończono współpracę ze względu na zmianę miejsca zamieszkania	1	0	1
Rodziny objęte monitoringiem, także po zakończeniu współpracy	5	3	4
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	1	3 _A	2 _B
Liczba dzieci z terenu Gminy Lipusz umieszczonych w pieczy zastępczej	0	0	0

A – w 2018 roku na terenie Gminy Lipusz zamieszkiwała samotna matka, której sąd z terenu innego powiatu ograniczył prawa rodzicielskie i umieścił jej dwoje dzieci w rodzinie zastępczej spokrewnionej, zamieszkałej także na terenie Gminy Lipusz. Rodzina została otoczona wsparciem asystenta rodziny.

B – w grudniu 2019 roku, decyzją Sądu, matka odzyskała pełną władzę rodzicielską. Dzieci zamieszkały w rodzinie biologicznej.

W roku 2017 na terenie Gminy Lipusz w rodzinie zastępczej spokrewnionej przebywało jedno dziecko, które w 2018 roku osiągnęło pełnoletniość i zostało otoczone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie wsparciem w zakresie usamodzielnienia. Z rodziną zastępczą oraz biologiczną współpracował asystent rodziny. Współpraca ze wspomnianą wyżej samotną matką dwojga dzieci, której ograniczono prawa rodzicielskie miała na celu osiągnięcie przez nią takiego poziomu funkcjonowania, aby mogła zapewnić dzieciom bezpieczne warunki rozwoju. Dzięki systematycznemu wysiłkowi rodziny i współpracy z odpowiednimi instytucjami (OPS w Lipuszu, PCPR w Kościerzynie, GKRPA w Lipuszu), matka odzyskała pełną władzę rodzicielską i dzieci powróciły do rodziny biologicznej.

Aktualnie żadne dziecko z terenu Gminy Lipusz nie przebywa w pieczy zastępczej.

Do lipca 2018 roku w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Kościerzynie przebywała jedna osoba z terenu Gminy Lipusz.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipuszu w ostatnich trzech latach odnotowała wzrost wpływających wniosków o podjęcie leczenia odwykowego. Sytuacja ta przedstawia się następująco:

- 2017 rok – 7 wniosków,
- 2018 rok - 11 wniosków,
- 2019 rok – 19 wniosków.

Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem nie ma możliwości przymusowego leczenia osób uzależnionych od alkoholu. Podstawą leczenia osób uzależnionych jest dobrowolność, a podstawowym narzędziem pracy GKRPA motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia. Istnieje możliwość zobowiązania danej osoby do leczenia odwykowego, ale decyzję taką może podjąć jedynie Sąd na wniosek GKRPA. Osoba taka musi posiadać diagnozę,

że jest osobą uzależnioną od alkoholu, co potwierdza opinia biegłych psychologa i psychiatry. Ponadto, aby dana osoba mogła być zobowiązana do leczenia odwykowego związanego z nadużywaniem alkoholu musi spełniać jedną z czterech przesłanek:

- 1) przyczynianie się do rozkładu życia rodzinnego,
- 2) wpływ na demoralizację nieletnich,
- 3) uchylanie się od pracy,
- 4) zakłócanie spokoju i porządku publicznego.

Dane dotyczące kierowania zgłaszanych do Komisji osób na opinię biegłych, przedstawiają się następująco:

- w **2017** roku skierowano na opinię biegłych **3 osoby**, w tym tylko jedna osoba zgłosiła się na badanie i uzyskała opinię osoby uzależnionej,
- w **2018** roku Komisja skierowała na opinię **5 osób**, cztery z nich zgłosiły się na badanie i uzyskały opinie osób uzależnionych od alkoholu,
- w **2019** roku skierowano na opinie biegłych **10 osób**. Jedynie pięć z nich zgłosiło się na badanie, natomiast trzy z nich zostały zdiagnozowane jako osoby uzależnione od alkoholu, jedna jako pijąca szkodliwie oraz jedna jako nie uzależniona od alkoholu.

Opinia biegłych zawiera zawsze zalecenie do podjęcia odpowiedniej formy terapii dla osób uzależnionych. Jest to, albo terapia stacjonarna odbywająca się w odpowiednich ośrodkach terapii uzależnień, trwająca średnio osiem tygodni, albo terapia w warunkach ambulatoryjnych, realizowana w przychodniach lub poradniach w formie terapii indywidualnej lub grupowej.

Zobowiązanie do leczenia odwykowego stosowane jest na etapie doprowadzania osoby uzależnionej od alkoholu na badanie przez biegłego, na rozprawę w Sądzie, do zakładu leczniczego na podjęcie kuracji, jeśli odmawia ona współpracy z GKRPA. Nie ma jednak możliwości prawnych ani organizacyjnych zatrzymania pacjenta w zakładzie leczenia odwykowego wbrew jego woli. W ciągu ostatnich trzech lat GKRPA w Lipuszu złożyła dwa wnioski do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego. Trzeci wniosek do Sądu, który GKRPA w Lipuszu wystosowała, dotyczył wglądu w sytuację rodziny, w związku z podejrzeniem zażywania i rozprowadzania przez rodzica substancji psychoaktywnych.

W Gminie Lipusz funkcjonuje także **Punkt Konsultacyjny** dla osób uzależnionych i rodzin z problemami uzależnień. W okresie minionych trzech lat liczba porad udzielonych osobom z problemem alkoholowym wyniosła **287**, natomiast liczba porad dla członków rodzin osób uzależnionych oraz dotkniętych przemocą – **23**.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie **Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”**. W/w ustawa wskazuje, że wsparcie to będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny. Nowo wprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, m.in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnienie dostępności dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci. Jednakże ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo

nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione będą mogły być objęte pomocą asystentów rodziny. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. Rodzina będzie mogła skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, a także poradnictwa w zakresie przewyciężenia trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Rola asystenta rodziny miałaby sprowadzać się do koordynowania wymienionego zakresu działań. W Gminie Lipusz nie ma rodzin, które korzystałyby ze wsparcia asystenta rodziny na podstawie ustawy „Za życiem”. W roku 2018 oraz 2019 przyznano po jednym świadczeniu jednorazowym z tytułu urodzenia się żywego dziecka. Świadczenie to jest przyznawane na podstawie wniosku i odpowiedniej dokumentacji w wysokości czterech tysięcy złotych.

W Gminie Lipusz w latach 2017 – 2019 działała świetlica opiekuńczo – wychowawcza w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Świetlica zajmowała jedno pomieszczenie w Zespole Szkół w Lipuszu, odpowiednio wyposażone i zaopatrzone w pomoce dydaktyczne, gry planszowe i edukacyjne, różnego rodzaju zabawki i sprzęt sportowy. Do dyspozycji dzieci była sala gimnastyczna, sala komputerowa, boisko Orlik oraz przyszkolna siłownia, która znajduje się na świeżym powietrzu. Zadaniem świetlicy była praca z dziećmi i młodzieżą z rodzin dysfunkcyjnych. W ramach zajęć świetlicowych prowadzone były zajęcia w obszarach: profilaktycznym, artystycznym, sportowym, socjoterapeutycznym oraz filmowo – teatralno – dziennikarskim. Na przestrzeni ostatnich trzech lat do świetlicy w każdym roku szkolnym było zapisanych po **15 dzieci**. Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 12³⁰ do 16³⁰.

W ramach organizacji czasu wolnego, dzieci z terenu Gminy Lipusz uczestniczyły w **koloniach letnich** organizowanych przez Kuratorium Oświaty w Gdańsku. Udział w tych koloniach był przeznaczony dla dzieci z terenów wiejskich, pochodzących z rodzin o niskich dochodach i w ostatnich trzech latach przedstawiał się następująco:

1. W dniach od 06 – 17.08.2017 roku w koloniach wzięło udział **3 dzieci**, miejscem wypoczynku było Harcerskie Centrum Edukacji Ekologicznej w miejscowości Funka.
2. W dniach od 09 – 20.07.2018 roku w koloniach wzięło udział **3 dzieci**, miejscem wypoczynku był Internat Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2 w Gdańsku.
3. W dniach od 02 – 13.08.2019 roku w koloniach wzięło udział **3 dzieci**, miejscem wypoczynku był Internat Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Człuchowie.

Natomiast w środowisku lokalnym, jednym z organizatorów czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz całych rodzin z terenu Gminy Lipusz jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Lipuszu, który w latach 2017 – 2019 organizował:

1. W okresie ferii zimowych wyjazdy do:
  - Aquaparku w Bytowie (6 wyjazdów, w których brało udział od **40 do 44 osób**),

- Kina Remus w Kościerzynie (6 wyjazdów, w których brało udział **od 40 do 42 osób**),
  - Kręgielni w Chojnicach (6 wyjazdów, w których brało udział **od 45 do 48 osób**).
2. Bale karnawałowe dla dzieci ze szkoły podstawowej kl. I – III w których brało udział łącznie **160 dzieci**.
  3. Półkolonie letnie, w których w poszczególnych latach uczestniczyło **od 24 do 25 dzieci**. Miały one możliwość brania udziału w następujących zajęciach:
    - wycieczka do Sopotu, Szymbarku, Wdzydz Kiszewskich, Leby Parku, Sea Parku w Sarbsku, Garczyna na farmę strusi,
    - warsztatach pieczenia chleba,
    - warsztatach muzycznych,
    - warsztatach robienia slimesów,
    - zajęciach zumby kids,
    - grach i zabawach na orliku sportowym w Lipuszu.
  4. Przedstawienia teatralne w plenerze w okresie letnim oraz jesiennym. W każdym z corocznych czterech przedstawieniach uczestniczyło **od 30 do 60 osób**.
  5. Warsztaty pieczenia pierników dla klas I – III Szkoły Podstawowej – uczestniczyło w nich **od 100 do 200 osób**.
  6. Spotkania Mikołajkowe, które odbywały się co roku w hali Sportowej w Lipuszu – wzięło w nich udział **od 200 do 300 osób**. Spotkania obejmowały świąteczny kiermasz, występy dzieci, profesjonalną sesję z Mikołajem, przedstawienie UV – Akademia Pana Kleksa, przedstawienie laserowe oraz świąteczne animacje.

W Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji w Lipuszu działają także koła zainteresowań oraz organizowane są kursy. Zajęcia te pozwalają na rozwijanie zdolności i umiejętności wśród dzieci i młodzieży. Jednocześnie zapewniają rodzinom możliwość spędzania wspólnego czasu, co podnosi kulturę życia rodzinnego.

Udział rodzin w wybranych zajęciach organizowanych przez GOKSiR w Lipuszu przedstawia poniższa tabela:

Rodzaje zajęć	2017 r. liczba ogółem / dzieci i młodzieży	2018 r. liczba ogółem / dzieci i młodzieży	2019 r. liczba ogółem / dzieci i młodzieży
Koła, kluby i sekcje razem:	189 / 127	186 / 118	192 / 87
Taneczne	75 / 50	77 / 36	22 / 22
Muzyczne	1413	24 / 22	28 / 23
Turystyczne i sportowo – rekreacyjne	100 / 64	85 / 60	142 / 42
Kursy razem:	211 / 190	254 / 211	153 / 125
Języki obce	136 / 136	152 / 152	153 / 125
Nauka gry na instrumentach	15 / 14	25 / 24	-
Tańca	60 / 40	77 / 35	-

Program wspierający rodziny wielodzietne w Gminie Lipusz to **Lipuska Karta Dużej Rodziny**. Celem programu jest między innymi promocja modelu rodziny wielodzietnej, kształtowanie jej pozytywnego wizerunku jak również zwiększenie szans rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych.

Lipuska Karta Dużej Rodziny uprawnia do korzystania z ulg dla dużych rodzin, które zamieszkują na terenie Gminy Lipusz. Program funkcjonuje od 1 czerwca 2015 roku. Karta ułatwia rodzinom korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej. Rodziny 3+ otrzymują zniżkę na bilety wstępu i zajęcia w Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji w Lipuszu, Kościerskim Domu Kultury – kino Remus, Kompleksie Basenowo – Rekreacyjnym w Bytowie, oraz Kaszubskim Centrum Sportowo – Rekreacyjnym Aqua Centrum w Kościerzynie.

W naszej gminie z Lipuskiej Karty Dużej Rodziny w 2017 roku korzystało **449 osób**, w roku następnym było to **496 osób**, natomiast w roku 2019 już **524 osób**.

W celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji i umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji, wynikających z trudnej sytuacji materialnej, uczeń zamieszkały na terenie Gminy Lipusz może otrzymać pomoc materialną o charakterze socjalnym w postaci:

- stypendium szkolnego,
- zasiłku szkolnego.

Pomoc materialna przysługuje:

- uczniom szkół publicznych, niepublicznych i niepublicznych szkół artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych oraz słuchaczom kolegiów pracowników służb społecznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24. roku życia;
- wychowankom publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno – wychowawczych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.

W ostatnich latach obserwujemy sukcesywny spadek wniosków o przyznanie **stypendium szkolnego**. W roku szkolnym **2017/2018** przyznano decyzjami administracyjnymi stypendia szkolne dla **55 uczniów** z terenu Gminy Lipusz. W roku szkolnym **2018/2019** uczniów otrzymujących to stypendium było **50**, a w ostatnim roku szkolnym **2019/2020** jest to liczba **45 uczniów**.

W ramach zadań zleconych Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu zajmuje się organizacją i świadczeniem **Specjalistycznych Usług Opiekuńczych**. Są to usługi przeznaczone dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone w miejscu zamieszkania tych osób przez odpowiednio wykwalifikowanych specjalistów. Usługi te obejmują uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia. Na terenie Gminy Lipusz Specjalistycznymi Usługami Opiekuńczymi są objęte dzieci ze spektrum autyzmu. **W latach 2017 i 2018 wspomniane usługi były świadczone wobec 2 dzieci. W roku 2019 specjalistycznymi usługami opiekuńczymi objęto 3 dzieci.**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu współpracując ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz kwalifikował rodziny do otrzymywania paczek żywnościowych w ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (POPŻ)**. Program jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Skierowany jest do grupy osób najbardziej potrzebujących. Są to osoby o niskim dochodzie, bezdomne, niepełnosprawne, bezrobotne, rodziny wielodzietne, migranci, mniejszości narodowe, których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej. Dane dotyczące pomocy żywnościowej w ramach POPŻ 2014 – 2020 w Gminie Lipusz przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Podprogram 2017 r. Okres dystrybucji żywności: IX 2017 r. – VI 2018 r.	Podprogram 2018 r. Okres dystrybucji żywności: IX 2018 r. – VI 2019 r.
Liczba osób / rodzin korzystających ze wsparcia	638 / 186	667 / 202
Liczba dzieci do 15 r. ż. w rodzinach objętych wsparciem	214	230

Dystrybucję żywności w ramach Podprogramu 2019 rozpoczęto w styczniu 2020 roku. Do Podprogramu 2019 zostało zakwalifikowanych 581 osób, które stanowią 173 rodziny.

Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu w każdym z minionych trzech lat, zgłosił odpowiednio po sześć rodzin z terenu Gminy Lipusz do otrzymania pomocy z programu **Szlachetna Paczka**. Część z tych rodzin otrzymała z tego tytułu wsparcie rzeczowe.

IV. Organizacja wsparcia

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa określa podział kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT
Profilaktyka – wspieranie rodziny Asystent rodziny Placówki wsparcia dziennego Rodziny wspierające Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej Adopcja Placówki opiekuńczo – wychowawcze Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej Rodziny pomocnicze

Profilaktyka – wsparcie rodziny

Profilaktyka powinna być możliwie wcześniej podejmowana i prowadzona przez profesjonalnie przygotowaną kadrę. Praca z rodziną realizowana jest poprzez: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapie i mediacje, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego. Pomoc rodzinie powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji i informacji na rzecz dziecka i rodziny. Istotnym we wzmocnieniu systemu opieki nad dzieckiem jest budowanie w środowisku lokalnym systemu informacyjnego polegającego przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka do Ośrodka Pomocy Społecznej. Wspieranie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne oraz mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

W Gminie Lipusz zadania w obszarze profilaktyki i pomocy dziecku w rodzinie ujęte są również w Gminnym Programie Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii. Działania profilaktyczne w w/w programach skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

W Gminie Lipusz jednostką, której powierzono organizację pracy z rodziną jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednostka ta realizuje zadania wynikające z szeroko rozumianej profilaktyki, konsekwentnie od wielu lat buduje lokalny system wsparcia i współpracy z osobami, instytucjami i organizacjami działającymi na polu profilaktyki i nie tylko. Realizuje i prowadzi wiele działań ukierunkowanych na dziecko i rodzinę.

W ramach profilaktyki a także wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu zorganizował w listopadzie i grudniu 2019 roku warsztaty edukacyjne dla rodziców. Warsztaty obejmowały dwanaście godzin dydaktycznych pracy warsztatowej w trzech blokach tematycznych:

- 1) „Słowa ranią”,
- 2) „Jak być dobrym rodzicem”,
- 3) „Słowa mają moc, czyli o sztuce doceniania”.

W warsztatach wzięło udział 15 osób w tym rodzice z którymi współpracuje asystent rodziny.

Asystent rodziny

Zadaniem ustawowym gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności. Asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Nienormowany i elastyczny czas pracy asystenta rodziny służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznej diagnozie środowisk zagrożonych wykluczeniem i udzielanie

im odpowiedniego wsparcia. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Zakończenie współpracy następuje wówczas, gdy rodzina osiągnie samodzielność i prawidłowo wykonuje funkcje opiekuńczo – wychowawcze.

Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki. Jego zadanie polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci i zagrożonej wykluczeniem społecznym. Zadanie to realizuje poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawczości, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców i dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków, jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty.

Część osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny wykazuje zaburzenia psychiczne lub emocjonalne, niepełnosprawność intelektualną, uzależnienia od alkoholu. Są też ofiary oraz sprawcy przemocy psychicznej, fizycznej i ekonomicznej. Praca z tymi osobami i rodzinami, aby przyniosła wymagane efekty, trwa dłużej i wymaga współdziałania z osobami – specjalistami reprezentującymi instytucję i służby zainteresowane rozwiązaniem problemu danej rodziny. Są to: kuratorzy, policja, pedagodzy, nauczyciele, koordynatorzy pieczy zastępczej, psychologowie, psychiatrzy terapeuci uzależnień, radcy prawni.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną biologiczną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz z sądem. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny. Gmina pozyskuje środki zewnętrzne na zatrudnienie asystenta rodziny w ramach resortowego programu Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Placówki wsparcia dziennego

Efektywnym sposobem wspierania rodziny w wychowywaniu dziecka, mimo problemów występujących w rodzinie, jest stworzenie dzieciom i młodzieży z tych rodzin możliwości pobytu w placówkach wsparcia dziennego. Placówki te powinny nie tylko organizować dzieciom czas wolny i pomoc w nauce, ale również wychowawcy w nich zatrudnieni powinni współpracować z rodzicami dziecka, szczególnie w zakresie podnoszenia świadomości i odpowiedzialności rodzicielskiej.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, potrzebują pomocy w zakresie organizowania tym dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym konieczny jest rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku

szkolnym oraz instytucji wspierających rodziny w wychowywaniu i kształceniu dzieci. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawcę.

W Gminie Lipusz do lat 2017 – 2019 działała świetlica opiekuńcza – wychowawcza do której w każdym roku szkolnym zapisanych było 15 uczniów.

Rodziny wspierające

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wyszczególnia wsparcie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Zbudowanie sieci rodzin chętnych do służenia pomocą systematycznie lub w sposób doraźny stanowi nowe wyzwanie dla Ośrodka Pomocy Społecznej oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Możliwość skorzystania przez rodzinę w kryzysie z pomocy innej rodziny, tzw. rodziny wspierającej może mieć nieocenione znaczenie w pracy z rodziną. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Rodzina wspierająca nie otrzymuje wynagrodzenia za pełnioną rolę. Zgodnie z ustawą pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia Wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Obecnie na terenie Gminy Lipusz brak jest rodzin chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu przeprowadził wywiady z kilkoma rodzinami, jednak nie wyraziły one zgody na pełnienie roli rodziny wspierającej.

Pieczą zastępczą

Zadania gminy w zakresie ustawowym obejmują również współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Na chwilę obecną żadne dziecko z terenu Gminy Lipusz nie przebywa w pieczy zastępczej.

V. Adresaci Programu

Niniejszy program adresowany jest do rodzin z terenu Gminy Lipusz, przeżywających trudności w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. W tym rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej a także już przebywających w pieczy zastępczej, dotkniętych przemocą, problemem uzależnień, demoralizacją, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Część działań skierowana jest do osób pracujących z rodzinami objętymi pomocą.

VI. Cele, działania i wskaźniki Programu

Cel główny

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, prowadzące do prawidłowego ich funkcjonowania i pozostania dzieci w rodzinach biologicznych.

Cele szczegółowe

- 1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym w rodzinach dysfunkcyjnych.**

DZIAŁANIA

- Przydzielenie rodzinom wsparcia asystenta rodziny, który ściśle współpracuje z pracownikiem socjalnym na rzecz bezpieczeństwa dziecka oraz stabilnego funkcjonowania rodziny. Działania interwencyjne i zaradcze.
- Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rzecz rodzin w których występuje problem przemocy domowej. Praca z ofiarami i sprawcami przemocy.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jako organ pomocowy, działający w ramach profilaktyki i wspierania rodzin borykających się z problemem uzależnienia i współuzależnienia.
- Współpraca z Posterunkiem Policji w Dziemianach w ramach działań prewencyjnych i monitorujących.
- Współpraca z kuratorami sądowymi i społecznymi w celu przywrócenia w rodzinie stabilności i bezpieczeństwa
- Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w ramach pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej dla rodzin znajdujących się w kryzysie.
- Kierowanie do instytucji i osób oferujących specjalistyczne wsparcie w formie poradnictwa, leczenia i terapii oraz informowanie o miejscach pomocy.

- Prowadzenie interdyscyplinarnego monitoringu rodzin po zakończeniu procedury Niebieska Karta oraz współpracy z asystentem rodziny.

WSKAZNIKI

- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny,
- liczba wniosków do sądu o wgląd w sytuację rodziny,
- liczba Niebieskich Kart założonych w związku z podejrzeniem przemocy w rodzinie,
- liczba zakończonych procedur NK
- liczba wniosków do GKRPA w Lipuszu,
- liczba osób korzystających ze specjalistycznych porad, terapii, warsztatów.

2. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.

DZIAŁANIA

- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej w zakresie pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i wychowawczych.
- Objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży w ramach realizacji rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023.
- Wsparcie rodzin ubogich i wielodzietnych w ramach „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020”.
- Rozwijanie współpracy z instytucjami i organizacjami pomocowymi w celu lepszego rozeznania potrzeb i organizowania pomocy rodzinom np. Szlachetna Paczka, Caritas;
- Przyznanie dzieciom i młodzieży wsparcia w formie stypendiów socjalnych.
- Realizacja rządowego programu „Dobry Start” jako finansowe wsparcie w wyprawce szkolnej.
- Świadczenie rodzinom specjalistycznego wsparcia m.in. poprzez objęcie dzieci specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.
- Umożliwienie dzieciom i młodzieży uczestnictwa w zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego.
- Realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny, oraz programu gminnego – Lipuska Karta Dużej Rodziny.

WSKAZNIKI

- liczba rodzin, które otrzymały wsparcie finansowe i rzeczowe w ramach pomocy społecznej,
- liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem,
- liczba przyznanych stypendiów szkolnych o charakterze socjalnym,
- liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej w zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego,
- liczba dzieci biorących udział w koloniach finansowanych przez Kuratorium Oświaty w Gdańsku,
- liczba rodzin korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych,
- liczba rodzin, które otrzymały Lipuską Kartę Dużej Rodziny.

3. Wzmacnianie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, mające na celu przywrócenie rodzicom zdolności do prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich

DZIAŁANIA

- Zapewnienie rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
- Prowadzenie monitoringu sytuacji rodziny po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny.
- Opracowanie przez asystenta rodziny odpowiedniej dokumentacji służącej diagnozowaniu i ocenianiu sytuacji rodziny. Modyfikowanie dokumentacji w trakcie współpracy z rodziną w zależności od potrzeb.
- Diagnozowanie przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego rodzin dysfunkcyjnych na podstawie wywiadów, rozmów i współpracy z instytucjami jako punkt wyjścia do opracowania kontraktu socjalnego i planu pracy z rodziną.
- Wypracowanie przez asystenta rodziny i samą rodzinę planu pracy, który nadaje kierunek działaniom i stanowi indywidualny dla każdej rodziny miernik do określania skuteczności podjętych działań.
- Wspieranie i doradztwo ze strony asystenta rodziny w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, aktywizacji zawodowej i społecznej, gospodarowania budżetem domowym, załatwiania spraw urzędowych, poprawy relacji w rodzinie, wypracowania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- Motywowanie przez Asystenta rodziny członków rodzin do podejmowania działań (zgodnie z planem pracy) eliminujących dysfunkcyjność, np. podjęcie terapii dla osób uzależnionych, sprawców przemocy.
- Podnoszenie kompetencji rodzicielskich poprzez motywowanie rodziców do udziału w szkoleniach i warsztatach dla rodziców; udostępnianie fachowej literatury.
- Zintensyfikowana praca socjalna z rodziną polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich.
- Współpraca ze szkołą w zakresie udzielania wsparcia pedagogicznego i doradczego uczniom i rodzicom, kierowania do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, udziału w dodatkowych zajęciach dla uczniów z trudnościami w nauce.
- Współpraca Asystenta rodziny z pedagogiem szkolnym, wychowawcami i nauczycielami w celu poprawy sytuacji szkolnej dzieci.
- Wspieranie przez Asystenta rodziny rodziców, którzy ze względu na niepełnosprawność oraz inne ograniczenia nie są w stanie optymalnie pomóc swoim dzieciom w zakresie wywiązywania się z obowiązków szkolnych.
- Udział pracowników socjalnych i asystenta rodziny w szkoleniach i kursach podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z rodziną dysfunkcyjną.
- Dopilnowanie spraw formalnych, związanych z uzyskaniem dofinansowania zatrudnienia asystenta rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

WSKAZNIKI

- liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny,
- liczba rodzin z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w wyniku zrealizowania ustalonego planu pracy,
- liczba rodzin z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w wyniku zaprzestania współpracy przez rodzinę (brak realizacji planu pracy),
- liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej,
- liczba rodzin objętych monitoringiem po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny,
- liczba rodziców uczestniczących w warsztatach podnoszących kompetencje rodzicielskie,
- udział asystenta rodziny i pracowników socjalnych w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.

4. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

DZIAŁANIA

- Objęcie rodziny biologicznej wsparciem asystenta rodziny, który podejmuje współpracę i działania zgodnie z ustalonym z rodziną planem pracy.
- Współpraca asystenta rodziny z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w ramach skoordynowania planu pracy z rodziną z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej.
- Udział asystenta rodziny w spotkaniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.
- Zapewnienie środków w zakresie ponoszenia kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej.

WSKAZNIKI

- liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej (rozpoczęta procedura ograniczenia władzy rodzicielskiej),
- liczba dzieci umieszczonych / przebywających w pieczy zastępczej,
- liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej.

VII. Przewidywane efekty

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- wzrost poczucia bezpieczeństwa dziecka i rodziny,
- podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców oraz wyeliminowanie niewłaściwych postaw rodzicielskich,
- zapewnienie dzieciom warunków do właściwego rozwoju fizycznego, emocjonalnego i społecznego,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym,

- podejmowanie przez członków rodzin odpowiednich terapii (dla osób uzależnionych, współuzależnionych, ofiar przemocy, sprawców przemocy),
- wzrost umiejętności interpersonalnych między członkami rodzin, prowadzący do umiejętności konstruktywnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- zapobieganie demoralizacji osób nieletnich poprzez zmianę zachowań i postaw całej rodziny,
- pozostawanie dzieci w rodzinach biologicznych,
- powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,
- dalszy rozwój współpracy między instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz,
- podnoszenie kompetencji zawodowych osób pracujących z rodziną dysfunkcyjną.

VIII. Źródła finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022 odbywać się będzie w ramach środków z:

- budżetu państwa,
- budżetu gminy,
- środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

IX. Realizatorzy Programu

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2020 – 2022 są:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu,
- Urząd Gminy w Lipuszu,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Lipusz,
- Zespół Szkół w Lipuszu,
- Szkoła Podstawowa w Tuskowach,
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Lipuszu,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Ośrodek Zdrowia w Lipuszu,
- Posterunek Policji w Dziemianach,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz,
- Parafia Rzymsko katolicka pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Lipuszu.

We współpracy z instytucjami o charakterze powiatowym:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Kościerzynie,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Kościerzynie,
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Kościerzynie,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kościerzynie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie,

Ponadto inne instytucje, organizacje i stowarzyszenia, które w swej działalności zajmują się problemami społecznymi (m.in. Stowarzyszenie Bank Żywności w Chojnicach, Kuratorium Oświaty w Gdańsku, Szlachetna Paczka, Caritas).

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu.

X. Ewaluacja i monitorowanie Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Ewaluacja i monitoring Programu zależne będą od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Z kolei monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych. Monitoring i ewaluacja zapisów programowych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań. Dla właściwego funkcjonowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny sporządzane będą sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywane Wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu corocznie będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdanie merytoryczne i finansowe łącznie ze sprawozdaniem z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.

XI. Podsumowanie

Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022 w Gminie Lipusz ma pozwolić na stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej i wspierania rodzin dysfunkcyjnych. Skuteczność planowanych działań będzie możliwa przy współpracy i zaangażowaniu wszystkich sił istniejących w środowisku lokalnym i dalszym, które mają działać na rzecz wspierania rodziny.

PRZEWODNICZĄCA
Radz Gminy

Bogumiła Mokwińska